

**14th Edition of the International Conference on Sciences
of Education. Learning for Life - ICSED 2016, 12-13
May 2016, Suceava (Romania) & Chernivtsi (Ukraine)**

**Studies and Current Trends in Science of Education
Editors Otilia CLIPA & Constantin-Florin DOMUNCO
ISBN: 978-973-166-435-4; e-ISBN: 978-973-166-475-0**

The Social Representation of Psychologist among High-school and University Students

Bogdan POPOVENIUC

pp.65-78

©2016 The Authors & LUMEN Publishing House.

Selection, peer review and publishing under the responsibility of the editors.

How to cite: Popoveniuc, B. (2016). The Social Representation of Psychologist among High-school and University Students. In O. Clipa & C. F. Domunco, (eds.), Studies and Current Trends in Science of Education (pp. 65-78). Iasi, Romania: Editura LUMEN.

The Social Representation of Psychologist among High-school and University Students

Bogdan POPOVENIUC¹

Abstract

This exploratory study sought to identify (the central elements of) the social representation of Psychologist for young people, in a comparative study on two groups of subjects: high-school and university students. The research was conducted using the technique of free association based on a inductor word. Afterwards the subjects was instructed to rank the words according to their given importance. It was expected that the image of the Psychologist and Psychology to be influenced by the importance given to this area, the type, frequency and the weight of the encounters with the professional from this domain, but also by subjective characteristics of the individuals, e.g. social status, values and general rules that subjects adhere. The comparative analysis of the results, dimensions that need a thorough research and the limitations of this study are also discussed.

Keywords:

Social Representation, Psychologist, Psychology, Free Associations.

Introducere

Profesiile au ocupat în toate societățile civilizate o poziție de maximă importanță, începând cu juriștii din Imperiul Roman și până la gildele Evului Mediu european, dar nicicând nu au avut un scop și o funcție atât de largi și fundamentale cum se întâmplă în lumea interdependentă și sistemică a societății contemporane. Orientarea și fundamentarea științifică, aplicarea rezultatelor științifice și învățământul liber au fost însă și au rămas pilonii definitorii ai practicii profesionale. Reprezentările sociale (RS) ale meseriilor și profesiilor au un statut de intermediar între lumea obiectivă a acțiunilor concrete specifice acestora și modelele economice, sociale existente la un moment dat. Cunoașterea despre ele poate proveni din cunoașterea cotidiană (din auzite) sau din interacțiunile cu unele aspecte ale profesiei respective ori prin implicarea în acestea. RS asupra profesiilor încep să se construiască încă de la grădiniță și

¹ Ștefan cel Mare University from Suceava, Romania, email: bpopoveniuc@usv.ro.

din școală în funcție de ierarhia prestigiului materiilor școlare potrivit vârstei și genului (Huteau, 1997).

Cadrul teoretic

Perspectivile asupra profesiei (Goode, 1960; Barber, 1963; Chapoulie, 1973) converg în evidențierea a două caracteristici fundamentale: pregătirea specializată de lungă durată într-un corp de cunoștințe fundamentate științific și orientarea către interesul organizației, cel colectiv și nu cel individual, altfel spus, către o deontologie care prevalează în fața moralității comunității de interese, rudenie, familiale etc.

O profesiune se caracterizează prin existența unei arii problematice specifice și originale, apariția unui grup care se presupune că are abilitățile și tehnicile necesare să opereze și soluționeze pentru binele comun noile problematice, progresul și evoluția tehnicilor și modalităților de intervenție ale acestuia până la punctul în care acestea devin instrumente originale care definesc însăși specificitatea profesională a grupului. Orice activitate colectivă care se transformă astfel în profesie depinde, pe de o parte, de contextul social care a promovat necesitatea și importanța acelor activități, pe de alta, de progresul cultural și noile semnificații pe care le primesc astfel aceste activități.

În acest articol am urmărit creionarea RS a psihologului așa cum apare ea în rândul tinerilor. Este de așteptat ca imaginea Psihologiei și psihologului să fie influențate de importanța acordată acestui obiect, tipul, frecvența și intensitatea întâlnirilor cu indivizi din această profesie, dar și de caracteristicile individuale subiective, poziția socială, valorile și normele generale la care aderă subiecții. Altfel spus putem identifica, în primul rând, elemente obiective ale contextului în care RS a psihologului se construiește, mediul temporal și cel social (ideologic și cultural) în care trăiesc indivizii (cu valorile la care aceștia aderă, normele sociale pe care le consideră legitime, dar și locul pe care aceștia îl ocupă în grupul social, în istorie, importanța pe care o acordă ei obiectului RS pentru identitatea și imaginea lor socială). În al doilea rând, avem elementele individuale și discursive ale contextului, modul în care acest context este evaluat de către subiect și care depinde în cea mai mare măsură de cine îl produce, când, pentru cine și în ce scop, fiind astfel determinat de specificul situației sociale particulare a autorilor RS (Curelaru, 2006).

Așa cum a fost organizată practica cercetării și a reieșit din studiile întreprinse în cel mai amplu studiu consacrat problemei RS a psihologului și profesiei sale (Palmonari, 1981), întrebările despre RS a psihologului

acoperă următoarele aspecte (*ibidem*): obiectul, raportul cu alte discipline, specificul intervenției, garanțiile profesionale, identitatea profesională, cadrul de lucru, manipularea, formarea universitară și cea continuă, activitățile prioritare, obiectivele, motivațiile, criteriile de satisfacție și atitudinile față de analiza psihologică, distribuite în patru categorii majore: psihologia ca știință, conținuturile și obiectivele muncii, formarea și identitatea profesională. Alte cercetări de mai mică anvergură (Pomini și Duruz, 1994) au creionat o imagine a psihologului bazată pe date care vizează: activitățile, funcțiile și obiectivele specifice muncii acestuia; condițiile care structurează și orientează intervenția psihoterapeutică; raporturile cu specialiștii din alte domenii profesionale; itinerarul de formare urmat; aspectele care țin de deontologia și reglementările juridice ale profesiei; identitatea sa profesională și caracteristicile științifice ale psihologiei ca domeniu de cercetare și intervenție.

Aceste studii susțin în principal ideea că diferențele de reprezentare ale psihologului par a ține mai degrabă de contextul profesional și procesele legate de identitatea socială decât de strategiile de comunicare și informațiile aflate la dispoziție, fapt care contrazice ideea posibilității schimbării percepției prin campanii de informare globale (Pomini și Duruz, 1994). De asemenea, nu trebuie să ne mire dacă imaginea sau reprezentarea asupra profesiei nu va apare ca unitară funcție de diversele domenii în care normele de orientare a conduitei, cerințele, modelul ideal sau criteriile de succes sunt diferite (medicină vs. afaceri) (Parsons, 1954).

O altă observație care merită făcută este aceea că puține studii asupra imaginii psihologului vizează percepția generală, „din afară” și configurația sa conjuncturală (Moliner, 1993) a grupurilor preexistente confruntate cu un obiect nou și problematic. Majoritatea cercetărilor s-au centrat pe analiza configurației structurale a căror existență este puternic legată de obiectul de reprezentare precum: termenii reprezentării psihologului din interiorul profesiei (Caraveo, Libardo, Francis și Odger, 1985; de-Figueroa, Schuler și de-Paikin, 1992; Schneider, Ellis și Johnson, 1979; Barrow, 2000; Brânzei, 1998), a celor din domenii conexe sau care interacționează (Pomini și Duruz, 1994) ori cei care se pregătesc pentru aceasta (de-Figueroa, Schuler și de-Paikin, 1992; Schneider, Ellis și Johnson, 1979; Lecuyer *et al*, 1985).

În cazul de față ne-a interesat imaginea pe care o are psihologul în percepția tinerilor, studenți și elevi, din domenii relativ depărate de cel al Psihologiei pentru a vedea dacă există diferențe de percepție vizând rolul și funcțiile psihologului în societate precum și asupra caracteristicilor activității psihoterapeutice. Ceea ce deosebește acest studiu de cele mai ample și riguroase întreprinse este faptul că încearcă să identifice

reprezentarea socială din afara profesiei și nu în rândul specialiștilor din domeniu, a celor care se pregătesc pentru această profesie sau care interacționează cu aceasta prin specificul activităților lor. Un avantaj al acestui tip de cercetare ar putea fi acela că ar putea da seama dacă Psihologia, în rândul tinerilor, a dobândit autoritatea unei profesii, dincolo de recunoașterea ei ca o ocupație de sine stătătoare, i.e. recunoscându-i-se autonomia expertizei și idealul serviciilor sale (Wilensky, 1964).

Metodologie

În acest studiu exploratoriu am încercat să stabilim care sunt elementele centrale ale reprezentării psihologului în rândul tinerilor. Pentru aceasta am aplicat tehnica asocierii libere în baza unui cuvânt inductor, urmată de consemnul de a ierarhiza termenii obținuți în prima etapă în funcție de importanța pe care aceștia o au. Prin această a doua etapă am urmărit să obținem din partea subiecților o evaluare cognitivă a propriilor evocări spontane (discurs), pe principiul că exprimarea preferinței pentru anumiți termeni (evaluarea discursului) ne va da un indiciu asupra rolului principal pe care îl au aceste evocări în câmpul semantic al reprezentării (De Rosa, 1995).

Această tehnică permite obținerea a trei indicatori (Abric, 1994): frecvența unui element al reprezentării în populația anchetată, rangul mediu al apariției și, respectiv, rangul mediu al importanței. Acești indicatori, precum și întreg ansamblul de date obținute, vor sta ulterior la baza analizelor statistice pentru determinarea centralității reprezentării (Doise, Clémence, Lorenzi-Cioldi, 1992; Vergès, 1992; De Rosa, 1995). În această cercetare am operat utilizând ambele tipuri de date. O analiză funcție de frecvența și ordinea apariției și una funcție de frecvență și ordinea importanței. Prin urmare, am utilizat câte doi indicatori: frecvența și rangul mediu al apariției, respectiv frecvența și rangul mediu al importanței. Această analiză este cantitativă, ea permițând obținerea termenilor prototipici. Așa cum rezultă din concepția lui Moliner (cf. Neculau, 1996, p. 41) elementele care definesc structura centrală a unei reprezentări prezintă patru proprietăți: două calitative (valoarea simbolică și asociativitatea) și două cantitative (proeminența și conexitatea). Gruparea pe categorii permite evidențierea criteriilor asociativității și conectivității care se alătură criteriului proeminenței rezultată din procesul de încrucișare. (Tabelul 1)

Tablelul 1. Gruparea pe categorii a elementelor care definesc structura centrală a unei reprezentări

		Rangul apariției/mediu	
		primele ranguri	ultimele ranguri
Frecvența	mare	Zona nodului central (<i>elemente cel mai probabil centrale</i>)	Periferia primă (<i>poziție incertă a elementelor</i>)
	mică	Zona contrastantă (subgrupe?) (<i>poziție incertă a elementelor</i>)	Periferia ultimă (<i>elemente cel mai probabil periferice</i>)

Ipoteze

În urma acestei cercetări, cu caracter exploratoriu, am vrut să vedem care este nucleul central al reprezentării psihologului și Psihologiei în rândul studenților și al elevilor. Ipoteza pe care am testat-o a fost aceea că există diferențe de reprezentare între studenți și elevi, variabila independentă fiind cea a statutului student, respectiv elev, dar, în cadrul populației de studenți am verificat și existența diferențelor legate de gen și rezidență (urban-rural).

Subiecți

Eșantionul cărui a s-au aplicat întrebările a fost format din două grupuri distincte de 453 studenți de la Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava și respectiv 519 elevi de la Colegiul Național „Nicu Gane” din Fălticeni.

În cazul studenților caracteristicile statistice ale eșantionului au fost următoarele: după anul de studiu din totalul de 453 de studenți, 332 au fost din anul I, 61 din anul II, 41 din anul III și 19 de la master. În funcție de profil și specializare: 286 de studenți profil uman (118 economie, 46 sănătate), 167 de studenți profil real (122 științe politice, 80 științele naturii, 87 de la inginerie).

Pentru elevi caracteristicile statistice ale eșantionului au fost următoarele: din 519 chestionare aplicate, 466 au fost valide (181 de elevi de clasa a X-a, 140 a XI-a și 145 a XII-a). În funcție de profil și specializare: 241 profil real (56 științele naturii și 185 matematică-informatică) și 225 profil uman (128 științe sociale și 97 filologie). În funcție de gen 154 masculin și 312 feminin. În funcție de rezidență, 194 mediul urban și 272 rural.

Culegerea datelor

Pentru culegerea datelor am utilizat tehnica asociației libere și am cerut subiecților, prin consemn, să asocieze liber, pornind de la cuvântul psiholog (*termenul inductor*), toate cuvintele sau expresiile care le vin în minte în legătură cu tema dată. Ulterior le-am cerut subiecților o ierarhizare a asociațiilor în ordinea importanței. Răspunsurile au fost cerute în scris. Diferența dintre numărul chestionarelor valide s-a datorat unor erori de completare. Deoarece la prima aplicare subiecții au avut libertatea de a da oricâte răspunsuri (de unde și diferența de număr în evocări), au fost luate în considerare primele 5 la care s-a respectat ordinea importanței alese de aceștia. În puținele cazuri în care subiecții nu au precizat ordinea importanței s-a considerat că aceasta este identică cu ordinea evocată.

Prelucrarea datelor

Termenii obținuți au fost organizați într-un fișier Excel, după care am operat „curățarea” acestuia de forme diferite ale aceluiași termen (articol, formă, plural etc.) și contopirea termenilor sinonimi în categorii unice, în vederea evidențierii asociativității și conectivității. Prin această operație, de exemplu, am obținut la nivelul lexicului total prelucrat în funcție de ordinea de apariție în total un număr de 65 de cuvinte care reprezintă 8,04 % din lexic (care cuprinde 808 cuvinte diferite) și care acoperă 3191 evocări, reprezentând 70,8 % din totalul evocărilor (4507) și care au o frecvență de apariție mai mare de 10.

Datele astfel organizate au fost prelucrate cu programul EVOC2000 versiunea 3.1., rezultând următoarele date statistice referitoare la lexicul utilizat de cele două eșantioane de subiecți.

Tabelul 2. Date statistice referitoare la lexicul utilizat de cele două eșantioane de subiecți

	Număr subiecți	Număr total cuvinte	Număr de cuvinte diferite	Număr total de răspunsuri	Număr mediu de răspunsuri	Rangul mediu
Total inițial	919	4747	1304	4436	4,83	2,93
Inițial facultate	453	2312	764	2106	4,65	2,86
Inițial liceu	466	2435	606	2330	5,00	3,00
Total prelucrat	919	4507	808	4436	4,83	2,94
Prelucrat facultate	453	2142	491	2106	4,65	2,87
Prelucrat liceu	466	2365	500	2330	5,00	3,00

Tabelul 3. Comparația dintre lexicul studenților și al elevilor

	Nr. Total cuvinte	Cuvinte unice specifice grupului	Cuvinte comune	Nr cuvinte unice frecvență>5	Nr. cuvinte comune frecvență >5
studenți	491	311	180	7	50
elevi	497	316		50	

Rezultate

În urma prelucrării încrucișate a frecvenței de apariție a termenului cu ordinea de evocare, respectiv rangul importanței atribuit de subiect am obținut următoarele rezultate.

În cazul studenților cele mai multe evocări cu media de apariție sub 2,5 le au termenii de *gândire / inteligență* (81), *consilier / îndrumător* (65) și *medic* (65) urmate de *terapie* (44), *studiu* (36), *relaxare* (35) și pe ultimele locuri evocării termenilor primii care le vin în minte au fost *nebun / nebunie* (rang mediu (RM) 2), *medic* (Rang mediu 2,108), *relaxare* (RM 2,171) și *ascultător* (RM 2,381). Termeni cu frecvență de apariție mare în schimb precum *ajutor* (176), *consiliere / îndrumare* (107), dar și *calm / răbdător* (74), *probleme* (70) sau *înțelegere* (64) au un rang de apariție mai mare de 2,5, apărând în prima zonă a sistemului periferic, termenul de *ajutor* fiind relativ aproape (RM= 2,617).

S-a observat, de asemenea, un număr de termeni cu frecvențe (F) apropiate din același domeniu evocați de subiecți printre primele, precum *psihologie* (F=16, RM=1,688) cel mai mic rang mediu, *știință* (F=14, RM=2,357), *educație* (F=13, RM=1,846), fapt ce ne duce cu gândul la posibilitatea existenței unor subgrupe de subiecți pentru care aspectul

educațional sau cel științific al psihologiei, al funcției psihologului să difere mult.

La ordonarea după criteriul importanței termenilor în definirea caracteristicilor psihologului, profesiei sau psihologiei ca domeniu se observă că pe prima poziție a rangurilor de apariție se situează caracteristicile persoanei psihologului, în special cea de *specialist / profesionist* (F=22, RM=2,136), *ascultător* (F=21, RM=2,19), respectiv *ascultare* (F=20, RM=2,4), *consilier / îndrumător* (F=65, RM=2,308), *calm / răbdător* (F=74, RM=2,365), dar și cea de *medic* (F=65, RM=2,462), *cercetare* (F=36, RM=2,417) și *cunoaștere* (F=22, RM=2,318), *psihic* (F=26, RM=2,423). Termenul *ajutor*, deși cu frecvența cea mai mare 176, are o situație medie a importanței (RM=2,483).

Pentru elevii de liceu nodul principal al reprezentării psihologului funcție de ordinea evocării termenilor conține termeni precum *medic* (F=62, RM=2,323), *liniște* (F=36, RM=2,417), *inteligent* (RM=2), *psihologie* (RM=2,154), *nebun* (RM=2,192), toate cu F=26, iar termeni cu frecvență mare precum *ajutor* (F=204), *consiliere / îndrumare* (113), *gândire / inteligenta* (111), *înțelegere* (109), *probleme* (75), *calm / răbdător* (72) apar în zona primă a periferiei. Cuvinte cu ordin de apariție mic, dar și frecvență mică sunt *creier* (15), *depresie* (17) și *deștept* (15).

Ordonarea după ordinea relevanței, a importanței în definirea psihologului în rândul elevilor duce la conturarea unei imagini a unei persoane de „încredere”, „înțelegătoare” (F=20, RM=2,45 + *înțelegere* F=109, RM=2,495) care știe să „asculte” (*ascultare* (F=32, RM=2,438) + *ascultător* (F=24, RM=2,438)) și să „comunice” (*discuție / conversație / comunicare*, F=40, RM=2,4), „inteligentă” (F=26, RM=2,192), care oferă „alinare” (*medic* F=62, RM=2,452). O imagine apropiată mai degrabă a unui frate mai mare, a unui prieten decât cea a unui psihoterapeut. Termenii cu frecvențe mari în schimb, precum *ajutor* (204), *consiliere / îndrumare* (113), *gândire / inteligență* (111), dar și *probleme* (75), *calm / răbdător* (72) revin zonei gri a reprezentării, probabil ca elemente periferice prime. Singurul termen cu rang mic de ordonare, dar și un număr mic de apariții este *sinceritate* (F=16, RM=2,313), indicând fie o trăsătură a psihologului, fie a relației stabilite cu acesta care se bazează pe sinceritate.

Tabelul 4. Prezentare comparativă a cuvintelor cu maximă frecvență și importanță crescută

Facultate ordinea apariției	Liceu ordinea apariției	Facultate ordinea importanței	Liceu ordinea importanței
ascultător cercetare/ studiu/analiza consilier/ îndrumător <i>gândire/</i> <i>inteligenta medic</i> <i>nebun/ nebunie</i> relaxare terapie	<i>inteligent</i> liniște <i>medic</i> <i>nebun/</i> <i>nebunie</i> psihologie	ajutor <i>ascultare / ascultător</i> calm/răbdător cercetare/studiu/ analiza consilier/ îndrumător cunoaștere <i>înțelegere</i> <i>medic</i> psihic specialist/ profesionist	<i>Ascultare /</i> <i>ascultător</i> discuție/ conversație/ comunicare încredere <i>înțelegător</i> <i>înțelegere</i> inteligent <i>medic</i>

Comparativ se poate observa că în sarcinile de prelucrare cognitivă a răspunsurilor nucleele celor două grupuri de subiecți conțin aceeași trimitere către relația de comunicare, către o persoană care știe să asculte, de ascultare / ascultător. Ceea ce deosebește cele două imagini este aspectul de ajutorare, de îndrumare, consiliere care apare pregnant în cazul studenților, dar nu se regăsește în cel al elevilor, precum și accentul pe aspectul profesional (medic, specialist, profesionist) prezent la studenți și absent în analiza elevilor. Observăm, de asemenea, că din ambele reprezentări dispăre, în urma consemnului de ordonare, aspectul patologic de nebun / nebunie care era prezent în ambele la consemnul de evocare spontană.

Am făcut și o analiză tabelară a reprezentării totale a celor două grupuri combinate care ne-a dus la o structură simplă a nodului central în care punctul central îl constituie apropierea de *medic* (F=127, RM=2,213) și *psihiatrice* (nebun / nebunie F=47, RM=2,106) precum și caracterul științific al Psihologiei (F=42, RM=1,976, *creier* (F=24, RM=2,25). Considerăm că acesta este rezultatul suprapunerii și astfel augmentării unor părți ale reprezentărilor diferite ale celor două grupuri, anume acele aspecte legate de confundarea psihologului cu medicul și psihiatrul și aspectul de disciplină științifică al Psihologiei. Se observă, de asemenea, că termeni cu frecvență foarte mare au poziții de evocare ridicate: *ajutor* (F=380, RM=2,85), *consiliere / îndrumare* (F=220, RM=2,932), *gândire / inteligență* (F=192, RM=2,604), *înțelegere* (F=173, RM=2,832), *calm / răbdător* (F=146, RM=3,144), *probleme* (F=145, RM=2,828), *consilier / îndrumător* (F=123, RM=2,747), *discuție /*

conversație / comunicare (F=99, RM=2,747) elemente pe care le regăsim între cele cuprinse în nucleul central funcție de selecția grupelor de subiecți (după statut, după gen, după profil etc.).

Dacă analizăm însă structura pe care o capătă reprezentarea în condițiile prelucrării cognitive a termenilor evocați, analiza globală pe ambele eșantioane relevă inexistența consistenței categoriale pe ansamblul termenilor, nu mai puțin de 54 de categorii în zona periferică primă și 432 în cea secundă, în schimb în zona termenilor cu importanță mare și frecvență scăzută întâlnim o convergență a sensurilor către aspectele legate de sfera relației personale, intime, confesiune, confident, suflet și a relaționării armonioase dialog, empatie, mediator în zona contrastantă a reprezentării. Poziția în ordinea importanței a noțiunii de *confesiune* RM=1,333, alături de *suflet* RM=2 și *confident* RM=2 indică existența probabilă a unui subgrup a cărui imagistică este preponderent religioasă. Dar cum în cadrul elementelor de identificare nu au fost colectate date statistice referitoare la statutul de practicant al religiei confirmarea acestei intuiții ar necesita un studiu suplimentar.

De asemenea, în zona centrală a reprezentării, deși majoritatea termenilor trimit către același aspect caracterial apropiat de ascultător / ascultare (frecvență cumulată 192), consiliere (consilier / îndrumător (F=242), RM=2,471) încredere (106), sinceritate (51), confidențialitate (28), destăinuire / confesiune (26), înțelegere (344), aspectul științific și medical este și el prezent într-o pondere importantă (medic F=252, RM=2,46, cunoaștere F=79, RM=2,494).

În ceea ce privește termenii comuni a căror diferență este statistic semnificativă aceștia confirmă observații făcute prin analiza prototipică pe baza frecvenței și ordinii apariției / importanței prin adăugarea semnificației statistice a acestor diferențe. [*cercetare / studiu / analiză* (frecvența subiecți studenți (Fs)=36, frecvența subiecți elevi masculin (Fm)= 16, Testul $T_{10\%}$, $p < 0,05$ (T) = 2.27), *cercetător* (Fs=36, Fe=16, T =2,30), *depresie* (Fs=29, Fe=17, T =1.53), *discuție / conversație / comunicare* (Fs=59, Fe=40, T =1,84), *înțelegere* (Fs=64, Fe=109, T =-2,01), *rezolvare / soluție* (Fs=19Fe=38, T =-1.55)].

Aceasta ar indica faptul că dacă elevii sunt orientați mai mult către căutarea înțelegerii (în special elevele, după cum a rezultat) și a soluțiilor (rezolvărilor), în cazul studenților intervine aspectul științific de cercetare (studiu, analiză, cercetător), iar accentul cade pe aspectul comunicațional (discuție, conversație, comunicare) și pe cel al stării psihice negative (depresie).

În cazul elevilor unde datele statistice disponibile au permis și prelucrări suplimentare comparația între termenii comuni unde diferența după variabila gen a fost statistic semnificativă s-a observat clar apelul pentru ajutor, îndrumare soluție / rezolvare în RS a persoanelor de gen feminin, accentul pe trăsăturile aducătoare de liniște și pace (calm, înțelegere, încredere, liniște), spre deosebire de cele de gen masculin unde predomină în contrast aspectul patologic (nebun, tratament psihic, probleme). [*ajutor* (frecvența subiecți de gen feminin (Ff)=160, frecvența subiecți de gen masculin (Fm)= 44, Testul T10%, $p < 0,05$ (T) = 1,94), *calm / răbdător* (Ff= 58, Fm=14, T=2,31), *consiliere / îndrumare* Ff=84, Fm=29, T=1.31), *încredere* (Ff=30, Fm=5, T=1,33), *înțelegere* (Ff=92, Fm=17, T=2,18), *liniște* (Ff=31, F=5, T=2,3), *rezolvare / soluție* (Ff=32, Fm=6, T=2,13), *nebun / nebunie* (Ff=11, Fm=15, T=-1,55), *probleme* (Ff=42, Fm=33, T=-1,71), *psihic* (Ff=12, Fm= 2, T=-1,66), *psihologie* (Ff=13, Fm=13, T=-1,73), *tratament* (Ff=11, Fm=11, T=-1,42)]. Acest fapt ne trimite către o imagine mai patologicizantă a elevilor de liceu asupra domeniului Psihologiei.

În ceea ce privește diferența între reprezentările celor două grupe de elevi asociate după variabila rezidență se observă o asociere mai importantă cu aspectul comunicării unidirecționale (*ascultare, consiliere, îndrumare*) pentru urban, iar la cei din rural aspectul de comunicare bidirecțională (discuție, conversație, comunicare). [*ascultare* (frecvența subiecți mediul urban (Fu)= 25, frecvența subiecți mediul rural (Fr)=7, Testul T10%, $p < 0,05$ (T) = 2,24), *consilier / îndrumător* (Fu=43, Fr=15, T=2,40), *discuție / conversație / comunicare* (Fu=9, Fr=6, T=-2,01), *gândire / inteligență* (Fu=76, Fr=35, T=2,13).

Concluzii

În rezumat, putem spune că nucleul reprezentării pare a fi conturat în jurul câtorva teme majore. Dintre acestea câteva sunt comune ambelor grupe: *aspectul profesional* al psihologului potrivit căruia acesta este văzut în aceeași măsură ca „medic” (frecvența 65 la studenți, respectiv 62 pentru elevi), cât și ca „profesionist” (22 studenți, respectiv 29 elevi), pe latura *calităților individuale* „ascultător” (21, 24), „calm / răbdător” (74, 72), „înțelegere” (64) „înțelegător” studenți (25, 20), *a relației de comunicare* „ascultare” (20, 32), „discuție / conversație / comunicare” (59, 40, dar cu diferență semnificativă statistic în favoarea studenților $T_{10\%} = 1.74$), rolul acestuia de „ajutor” (F=176, RM=2,483), iar la liceu (F=204, RM=2,711) și *consilier / îndrumător* (F=107, RM=2,626), la elevi (F=113, RM=2,947). La

studenți nucleul reprezentării cuprinde în plus aspectul științific al Psihologiei „cercetare / studiu / analiză” ($F=36$, $T_{10\%}=2,417$), termen care indică o diferență specifică superioară lui $T_{10\%}=2.27$ pentru studenți „cercetare / studiu / analiză”, dar și „cercetător” cu testul t unidirecțional $T_{10\%} = 1.78$.

Tot ca elemente latente care ar putea fi activate în reprezentarea Psihologului, dar probabil funcție de context, se mai numără și cuplul probleme – rezolvare / soluție (Probleme $F=70$, $RM=2,943$, rezolvare / soluție $F=19$, $RM=3,211$) pentru studenți, respectiv (probleme $F=75$, $RM=3,04$, rezolvare / soluție $F=39$, $RM= 2,974$) pentru elevi.

Observăm, de asemenea, că din ambele reprezentări dispăre, în urma consemnului de ordonare, aspectul patologic (nebun/nebunie) care era prezent în ambele la consemnul de evocare spontană. De asemenea, acest aspect obținut prin ansamblul „nebunie-tratament-probleme”, pare specific elevilor de liceu de gen masculin. La care se mai adaugă observația asupra existenței la nivelul eșantionului global a două grupuri distincte deosebite prin prezența sau absența unei imagistici de conotație religioasă asupra Psihologiei datorită aglutinării acestor termeni în zona contrastantă a reprezentării, ipoteză ce ar fi necesitat studii suplimentare.

Limite

- Una dintre limitele acestui studiu o constituie insuficienta reprezentativitate a eșantionului de studenți. Dacă în cazul populației de elevi eșantionul acoperă aproape întreg liceul, modul de selecție a studenților a fost mai puțin aleatoriu, în funcție de populația la care am avut acces pentru a le aplica proba de asociere.
- O altă limită o constituie diferența de consemn dată celor două grupe, dacă studenții au primit ca și consemn să enumere câte cuvinte pot, elevilor li s-a cerut exact cinci. De aici și diferențele în numărul răspunsurilor valide.
- O altă limită o constituie insuficiența datelor statistice, în special ale eșantionului de studenți, date care ar fi permis și verificarea unor ipoteze suplimentare apărute pe parcursul cercetării cum ar fi activarea unor elemente diferite ale reprezentării psihologului funcție de statutul de practicant religios sau nu al subiecților, sau diferențele între reprezentări la subiecții de gen feminin respectiv masculin în cazul studenților.
- De asemenea, nu am avut posibilitatea utilizării unor metode complementare de verificare a centralității precum cea de punere în discuție a nucleului central sau metoda inducției prin scenariu ambiguu.

Bibliografie

- Barber, B. (1963). Some Problems in the Sociology of the Professions. *Daedalus*, 92(4), 671.
- Barrow, R. (2000). Determining Stereotypical Images of Psychologists: The Draw a Psychologist Checklist. *College Student Journal*, 34, 123-33. <http://www.freepatentsonline.com/article/College-Student-Journal/62839409.html>.
- Bălan, B. (1999). Reprezentarea socială a profesiei psihologului: între «a fi» și «a deveni». *Psihologia socială*, 4, 74-88.
- Brânzei, R. (1998). *Reprezentarea socială a psihoterapeutului*. Timișoara: Sedona.
- Caraveo, R., Libardo, E., Francis, R. W., & Odgers, R. P. (1985). Attitudes of Mexican-American and Anglo-American College students toward psychologists and psychiatrists. *Journal of College Student Personnel*, 26, 134-137.
- Curelaru, M. (2006). *Reprezentări sociale*. Iași: Polirom.
- de-Figueroa, N. B., Schuler, & de-Paikin, M. L. (1992). The clinical psychologist and the physician: cross-evaluation of professional images. *Revista Latinoamericana de Psicología*, 24, 293-300.
- Goode, W.J. (1960). Encroachment, charlatanism and Emerging Professions. *American Sociological Review*, 25, 903.
- Huteau, M. (1997). Système représentationnel des jeunes et information sur les métiers. In *Comment parler aujourd'hui des métiers aux jeunes? Actes de l'Université d'été de l'ONISEP*. Saint-Affrique, 26-30 août 1996. Lognes: ONISEP.
- Chapoulie, J.-M. (1973). Sur l'analyse sociologique des groupes professionnels. *Revue française de sociologie*, 14(1), 86-114.
- Lecuyer, R., Le Marc, M., Pétard, J.-P., Pithon, G., & Ricateau, M. (1985). Enquête nationale sur les étudiants en psychologie. *Bulletin de psychologie*, 39(1-2), 373, 8-88.
- Moliner, P. (1993). Cinq questions concernant les représentations sociales. *Les Cahiers Internationaux de Psychologie Sociale*, 20.
- Palmonari, A. (ed.), (1981). *Psicologi*. II Mulino, Bologna.
- Parsons, T. (1954). The Professions and Social Structure. În *Essays in Sociological Theory*, New York: Free Press, 34-49.
- Pomini, V., & Duruz, N. (1994). Représentations du psychologue et de sa pratique chez des hommes de loi et d'église. *Bulletin de psychologie*, 47(6-9), 415, 266-284.
- Schneider, L. J., Ellis, J., & Johnson, R. W. (1979). Psychiatrists, psychologists, or counselors? community college students'

perceptions of professional groups. *Journal of College Student Personnel*, September, 408-410.

Wilensky, H. L. (1964). The Professionalization of Everyone?. *American Journal of Sociology*, 70(2), 137-158. DOI: 10.1086/223790